

מכשיר שמיעה לענין פתיחה טלטול והוצאה

לחוש בזה לאיסור מוקצה שהרי לכל היותר אין זה אלא ככלי שמלאכתו לאיסור דמותר עכ"פ לצורך גופו, ואין לומר דכיון שדמיה יקרים חשיב כמוקצה מחמת חסרון כיס דאסור גם לצורך גופו, דכל זה דוקא כשמשתמש בו לצורך דבר שאין הכלי עומד לכך, משא"כ הכא הרי המכונה עומדת לכך וזו היא תשמישה תדיר. אולם גם נלענ"ד דאין זה חשיב כלל כמלאכתו לאיסור שהרי אם הכניס בה את האבן החשמלי מערב שבת והשאיר את מעבר הזרם פתוח לכל השבת, הרי זה עדיף טפי ממורה שעות שמורד את הזמן והוי ככלי העשוי למדידה ואע"פ כן נהגו בו היתר כמבואר במפרשי השו"ע סוף סי' ש"ח, והיינו משום דלא חשיב כמלאכתו לאיסור אלא דוקא כשהכלי מיוחדת להאדם לעשות בה איסור משא"כ זה שהשעון מורד את הזמן ולא האדם אין זה חשיב כלל כעומד למלאכת איסור, וה"נ גם כאן מה שהמכונה קולטת את קול המדבר ומקרבתו לאוזן השומע לא הוי כלל כמלאכתה לאיסור. ואי משום שתשמישו של כלי זה הוא לפתוח ולסגור תדיר את מעבר הזרם, דלדעתיה דמר פשוט הדבר לאיסור, א"כ הרי גם שעון יש לחושבו כמלאכתו לאיסור לדעת האוסרים הערכתו גם כשהוא מהלך, וע"כ דלא חשיב כמלאכתו לאיסור אלא בכה"ג שתשמישו של הכלי הוא למלאכת איסור, אבל מה שהערכתו ותיקונו אסור בשבת לא חשיב כלל משום כך כמלאכתו לאיסור.

אלא גם בעיקר הדבר נלענ"ד שפתיחת וסגירת הזרם בכה"ג שהאבן החשמלי (בטריה) כבר בתוך המכונה, אין זה חשיב כלל כמתקן מנא אלא הוה כפותח וסוגר מנעול בשבת, דנלענ"ד דאף אלה שאוסרים את הערכת השעון בשבת היינו משום דדרך השעון רק להעריכו ולהיות הולך תמיד, אלא שלאחר העריכה הוא מתחיל להתקלקל מעצמו ולכן כל פעם שמעריכו הוי כמתקן מנא, ודמי לכלי שמתקלקל בכל יום או יומים וצריך תיקון ע"י עריכה, משא"כ מטה רפויה וכוס של פרקים שרגילים תדיר לפרקו ולהחזירו שפיר אמרינן דגם בשעה שהוא מפורק עדיין שם כלי עליו, ולכן כשמחזירו אינו חשוב כלל כמתקנו כיון שכך הוא תשמישו תדיר, [ואילו היה דרך תשמישו של שעון להעריכו כשהוא צריך לו ולהפסיק את הלוחו כשאינו צריך היה דומה ודאי לכוס של פרקים, ולא היינו חושבים כלל את הערכתו כמתקן מנא אע"פ שהוא גורם תנועה חדשה בהערכתו]. וממילא נראה דבנד"ד נמי שרגילים לפתוח ולסגור תדיר אין זה חשיב כלל כמתקן מנא או מכה בפטיש.¹

א

בזה אפנה בשאלה הלכה למעשה מכ"ג, ע"ד כלי השמיעה העלעקטרי אם מותר להשתמש בו בשבת, השאלה היא משולשת, אם מותר לטלטלה ולא יהא בה דין מוקצה, ואם מותר להכניסה באזנו לשמוע בה, היינו להכניסה באזנו בשבת אם אין בה מוקצה דמסתבר שלהכניסה בע"ש ותהא באזנו בשבת בודאי מותר, ושלישית אם נחליט שאין בה מוקצה ושמותר להשתמש בה בשבת אם מותר להוציאה כשהיא באזנו ומרוכסת ותפורת בבגדיו. המכונה שראיתיה ב' חלקים ניכרים בה לבד החוטים של מתכת שהעלעקטרי עוברת דרך עליהם, החלק הניתן באוזן נראה ודאי שהוא ככלי תשמיש דרך מלבוש וכהמשקפים שכבר נהגו בהם היתר, החלק השני מרוכס כעין תכשיט על החלק העליון ונראה מבחוץ כשפושט בגדו העליון והוא בדמיון תכשיט התלוי על לבו, החלק השלישי דרכו להיות מונח בכיס בימות החול, ואמנם אפשר לתפרו בבגד, ויהא טלטול שלא כדרך הוצאה, וגם בטל לגבי החלקים העליונים שהם אחודים ומחוברים יחד ע"י חוטי הברזל. והנה בחול אחר השמוש סוגרים את המעבר העלעקטרי, ובשבת דהא ודאי אסור אפשר לכרכם באיזה דבר שימנענו מלסגרו כדי שלא יבוא לסגרו. הנחיצות בזה למי שנוקד לכך היא רבה עד מאד ובודאי כבר דנו שם בענין זה ויודיעני נא אם יש מקום להקל מצד הדין וגם משום מראית עין.

ואכפול בברכתי לכ"ג
יוסף אלי' הענקין

בעזה"ת י"ט שבט תש"ג

אחרי מבוא הברכה והשלו' כראוי להדר"ג שליט"א. אתכבד להודיעו כי בבקרי את מו"ר גאון ישראל מוהרא"ז מלצר שליט"א הראה לי את אשר שאל ממנו הדר"ג ע"ד המכונה שקולטת קול המדבר ומקרבתו לאוזן השומע, אולם כראותי שאדמו"ר שליט"א לא רצה להזדקק לכך מפני שלא ראה מכונה כזו מימיו ואינו יודע כלל את טיבה, לכן אף שידעתי את מך ערכי וחלילה לי לתקוע עצמי לדבר הלכה, עם כ"ז בהורמנא דמלכא הנני כותב לכתרה"ה דברים אחדים בענין זה, ורק בתור הערה בעלמא.

בתחלת דבריו מסתפק "אם מותר לטלטלה ולא יהא בה דין מוקצה", הנה לענ"ד לא מצאתי שום טעם

1. עיי' מנח"ש ח"א סי' ט' (עמ' ע' ואילך).